

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom: „KOROŠKI SLOVENEK“
Klagenfurt, Hubert-Klausner-Ring 26 — Tel. 13-02
Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Koroški Slovenec, uredništvo, Klagenfurt, Hubert-Klausner-Ring 26

List za politiko,
gospodarstvo in prosveto

Izhaja vsako sredo. — Posamezna številka 10 Rpf.
Stane četrletno: 1 RM — RM; celoletno: 4 RM — RM
Za Jugoslavijo četrletno: Din. 25; celoletno: Din. 100

Doba, vredna junakov.

Včeraj še smo živeli v tako bolestenem vzdušju. Ljudstva so nihala med duševno lenobo in otopelostjo. Vse življenje je bilo nekam nepraznično, vsakdanje in prazno. Očetovski opomini so našli navadno gluha ušesa, lepe besede so ostajale brez odmeva. V ljudeh ni bilo nobenega pravega življenjskega veselja in nič pravega življenjskega poguma. Bili smo kakor mladi starci, trudni, obnemogli. Za učenjake in modrijane smo se šteli ter se malo zmenili za tujo modrost in dober nasvet. Pohajkovali smo v senci neke namišljene osebne svobode, zaspansi pogledi so se upirali navzdol h tlom. V prahu smo blodili in ne zrli neba in ne zvezd nad seboj. Bilo je to presneto dolgočasno življenje. — Kako nevesela je bila včerajšnja Evropa! Diplomati in države so se medsebojno prerivali in porivali, pri tem pa govorili besede o sporazumih in zupanju. Tabori in bloki so se zapored vrstili, sklepala so se bolj ali manj šibka politična prijateljstva, vsa mednarodna politika pa se je zdela še poklicnim diplomatom kakor neka čudna zagonetka. V narodih se je očitno krhalo soglasje narodnih stanov in nekoč podtalni razredni boj je silil na površje. Avtoriteta vodstva je bila omajana in skušala je samopašiti osebna objestnost. Rahljale so se vezi naravnih občestev in organizacij vsled rastoče nediscipline svojih udov. Tako so se tla, na katerih smo stali in živeli, vedno bolj izmikala in v dalji se je odpirala strahotna praznina, grozeča, da požre ves ta dolgočasni svet v svojem nenasitnem žrelu.

Možje, ki so življenje dojeli nekoliko globlje, so govorili o trenutku, ko udari ura svetovne usode in napove dopolnitev časa. Danes smo v tisti veliki, odločilni dobi. Vojna je! V svojem zadnjem pomenu je vojna nekaka operacija, neko čiščenje, nekak krepak sunek od bolezni k zdravju. Ob njej je človeku kakor onemu, ki je sanjajoč taval po cesti in nato butil ob oviro, odprl speče oči in pogledal naokoli. Beremo, slišimo in sami občutimo: smo v dobi, vredni junakov.

Najprej o fronti v zaledju. Naš čas terja žrtev osebne svobode. Treba se je odreči temu ali onemu, potrebna je odpoved na liubo družini, narodu in državi. Položaj terja ubrano soglasje stanov. Gospodarstvo mora biti prosto vsega samoljublja in koristoljublja. Za politični in upravni red je treba strunnega vodstva, poleg krepkih, neustrašenih voditeljev je treba skrajne discipline državljanov. In še več, mnogo več! Siromaki so, ki presoajajo razmere zgolj iz enostranskih, zapeljivih in često lažljivih čustev. Reveži oni, ki se branijo odpovedi, pritrgovanja in žrtve, ker se jih bodo brezplodno branili do svoje onemoglosti. Fronto v zaledju morajo tvoriti junaki, ki so zajeli veliki čas v vsej njegovi veličini. Vsaka njihova misel, beseda in vsako dejanje je v znamenju žrtve. Na žrtveniku pa je osebna svoboda, včeraj še tolikanj hvalisana in opevana, taista svoboda, ki je zlorabljena nosila dobršen kos krivde na neredu javnega in občestvenega življenja.

Junaki so na bojni fronti. Od njih terja usoda še njihovo zdravje in življenje. Včeraj še se nam je zdelo lastno življenje največji božji dar, danes že vemo, da je treba ista dar doprinesiti na oltar svoje domovine in svojega naroda.

Na frontah vstaja nova Evropa. Ni to prazna fraza.

Ze pred 150 leti je Evropa doživljala prelom s stoletji. Nenadno se je v Franciji zrušila trhla stavba tedanjega političnega in družabnega reda. Človek devetnajstega stoletja se je porajal na razvalinah, pogoriščih, moriščih in bojiščih. Rodil se je novi človek, ki je izgovoril besedo o dostojanstvu in pravici poedinca. Sledeče Napoleonove vojne so to besedo sicer zabrisale, a Napoleonova zvezda je utonila, beseda pa je slavila v desetletjih osvobojenja ljudstev iz srednjeveških fevdalnih okovov svojo zmago. V sodobni revoluciji in sedanji vojni vidimo nemški narod, ki je odvrigel okove, katere so ga priklepale na stari mednarodni red. Zaklical in zavpil je v svet, da hoče zase enakopravnosti in taiste pravice, kakršnih so deležni drugi narodi. Poudarja, da dostojanstvo naroda ni združljivo z nadzorstvom, ki ga nad narodom hočejo izvajati borzni špekulanti, vojni dobičkarji in poklicni hujškači. Pravi, da je čast narodne dru-

žine nezdružljiva z mednarodnim varuštvom in mednarodnim ljubosumjem.

Ne dvomimo, da bo svet po sedanji revoluciji in vojni priznal narod in njegovo dostojanstvo kot pravno vrednoto, katero je treba spoštovati pod vsakim pogojem. To je beseda front v zaledju in na bojiščih, to smisel odpovedi in žrtve v vojnem času, da iz krvi in žrtev vzraste sveto spoštovanje naroda, te druge velike naravne edinice. Ni in ne more biti slučaj, da se vzporedno z borbo za novo ureditev Evrope iz narodnostnega načela pojavljajo na vseh ostalih celinah naše zemlje slična, le bolj zamotana vprašanja. Naj omenimo zgolj naroda Arabcev in Indcev, ki slutijo pričetek jutranje zarje.

Včeraj še smo se krčevito oklepali osebne svobode in osebne življenja. Zanju bi žrtvovali premoženje, ugled in še svoje vzore. V svitu nove zore vstaja narod kot nova zapoved ljubezni do Boga in bližnjega. Bodimo junaki, vredni njegove dobe!

Führer: „Nimajo pojma o sedanji Nemčiji!“

O priliki dvajsetletnice proglasitve narodno-socialističnega programa 24. februarja je govoril v Monakovem Führer Adolf Hitler. Uvodno je podal zgodovino dvajsetletnega boja nar. soc. stranke, ki je Nemčijo iz temelja preosnovala ter ustvarila pravo ljudsko državo brez takozvanih demokracij, kakor se bo tudi novi svet preosnoval brez njih. Führer je nato označil nemške cilje z besedami:

„Naš življenjski prostor nam mora biti zajamčen. Pod tem prostorom razumem vse to, česar niso Angleži marveč Nemci kultivirali, civilizirali in gospodarsko otvorili. Takih dežel je namreč precej. V srednji Evropi vsaj do najnovejše dobe ni bilo čutiti plodonosnega angleškega vpliva. Srednjo Evropo je zgradila Nemčija, tod hočemo živeti in se od nikogar ne pustiti ogrožati in tudi ne postavljati proti nam naperjenih političnih kombinacij. Nadalje zahtevam nazaj nemške kolonije, naše nemško premoženje, za katero so nas ti svetovni plutokrati brez lastne koristi oropali. To so bili zelo omejeni naši cilji in vnaprej sem skušal napram Franciji in Angliji točno razmejiti interese, ki teh narodov sploh ne morejo ogrožati. Kljub temu so znanci izza svetovne vojne spet nastopili proti nam z hujskanjem k vojni.“

Führer je nato med drugim nadaljeval: Gospodje nimajo pojma o sedanji

Nemčiji. V primeri z letom 1914 se je položaj v mnogih področjih bistveno spremenil. Spremenjen je zunanji položaj. Nemčija je prijateljica Italije, ker sta oba naroda v bodoče medsebojno zavisna, spremenil se je odnos do Rusije in s tem je izstopila mogoča država iz protinemške fronte. Tudi Japonska tokrat ni na strani naših sovražnikov, marveč je naša prijateljica. Tudi vojaški položaj je nov. Zgradili smo si vojaško silo, ki je druga kakor leta 1914. Da nosi najmodernejšo orožje, je dokazal že vojaški pohod na Poljsko, ki se je izvršil hitreje, kakor so to mislili vojskovodje v Londonu in Parizu. Tudi v bodoče se bo to potrdilo. Tudi gospodarsko smo se primerno pripravili. Nemčija je neobčutljiva nasproti blokadi, ker jo ščitijo avtarkične osnove njenega gospodarstva. Odločilno pa je vodstvo. Jaz sem samo magnet, ki kroži nad nemškim narodom in priteguje jeklo iz ognja. Kar ni v mojem taboru, ni več mnogo vredno. Mobilizirane so bile velikanške sile in stojijo danes na odločilnih mestih. Tudi ljudstvo je našlo sebe in veruje vase kot še nikdar poprej. Šolalo se je v šoli politične prosvete in vzgoje in je vseskozi organizirano. To ljudstvo bo vsiljeno vojno izbojevalo.

Verujemo v eno: Bog je! Ta Bog je ustvaril narode in daje tem narodom načelno isto pravico. Čim pogumnejši

smo bili, tem bolj nas je previdnost blagoslavljal. Tudi v zadnjih 6 letih nas je vedno spremljala. Posebno v zadnjih mesecih sem osebno občutil nadvlado previdnosti, ki spremlja ljudi in zastavlja naloge. Mi nočemo drugih narodov podjarmiti, marveč terjamo našo svobodo in sigurnost svojega življenjskega prostora. Če nas sovražnik naokoli ogroža, vendar ni hujše, kot je nekoč že bilo. To so morali pretrpeti tudi naši predniki. Priboriti se moramo do spoznanja nekega velikega Nemca: In če bi bil svet poln hudobcev, nam se mora posrečiti!

Hladnokrvno priznanje Anglije.

Napad na parnik „Altmark“ še v ospredju pozornosti.

Ze smo poročali, kako se je nemški parnik „Altmark“ pred angleškimi vojnimi ladjami umaknil v norveške vode, a ga je tam angleški rušilec „Cosack“ ustavil. Pri tem so angleški mornarji pobili sedem nemških mornarjev in Churchill jih je celo pohvalil, da so „streljali na Nemce kakor na zajce“. Činično so angleški listi dostavili, da bodo v bodoče slično nastopali. Nemška javnost je angleški napad označila kot drzno kršitev mednarodnega prava in kot uboj neoboroženih mornarjev, listi pa so poudarili, da o tem napadu še ni izgovorjena zadnja beseda. Švedski listi namigujejo o možnosti, da si hoče Anglija norveško vodovje izbrati za svoje pomorske operacije. Nek stockholmski list meni, da hoče Anglija malim državicam imponirati po svoji odločnosti in jih s časom prisiliti, da se odločijo v njen prilog. — Nemški poročevalski urad poroča tudi o Chamberlainovem govoru, v katerem je angleški prvominister angleški napad na nemško „Altmark“ označil kot spretno izvedeno in nenavadno junaško akcijo. Sovjetski listi so zapisali jako ostre besede proti Angliji in Franciji, češ, da je njuno glavno stremljenje, da prisilita nevtralne države v boj proti Nemčiji. Koncem tedna so se v danskem Kodanju sestali zunanji ministri Danske, Švedske in Norveške ter razpravljali predvsem o vprašanju medsebojne zaščite svojih ladij.

Finska fronta.

Rusko vojno poročilo od 23. t. m. poroča, da se vršijo boji za Mannerheimove utrdbe. Boje ovirajo sneženi meteži in megla. Sovjetske čete so zasedle že mnogo utrdb in več artiljerijskih zaklonišč. Letala so se omejila na poizvedovanja. — Finci poročajo, da so bili ruski napadi z velikimi izgubami zavrtnjeni. Tudi ruski izpadi pri Ladoga-jezeru so bili brezuspešni.

Bolgarija ostane mirna.

Po nastopu nove vlade je mednarodna javnost ugibala, ali bo bolgarska zunanja politika krenila na nova pota. Novi zunanji minister Popov je bil tri leta bolgarski poslanik v Beogradu, iz česar sklepajo, da bo Bolgarija nadaljevala politiko zblizanja z Jugoslavijo ter ohranitve miru na Balkanu. Turški „Cumhuryet“ je — tako posnemamo po nemških listih — nedavno v daljšem članku zapisal, da nikakor ni verjetno, da bi narod 6 milijonov kogarkoli napadel, marveč bo stremel za mirom z vsemi sosedi.

Na Bližnjem vzhodu.

Iraška država je dobila novo vlado. Ta prednjeazijski dogodek spravljajo nekateri listi v zvezo s predstoječimi dogodki, ki se pripravljajo

Lahki artiljerijski ogenj na zapadni fronti. Nemška granata je udarila v hišo ob francoski meji. Slika ponazaruje vsakodnevna poročila vrhovnega vojaškega poveljstva o zapadni fronti. Zander M.

na bližnjem vzhodu. Nekateri sodijo, da pripravljajo sovjetska Rusija izpad preko Kavkaza in ob Črnem morju. Pod naslovom „Rim in bližnji vzhod“ pa prinaša celovški „Grenzruf“ daljšo razpravo o odnosih prednjeazijskih držav do Italije in evropskega zapada, v kateri se med drugim pravi: Četudi so si arabski knezi medsebojno morda ljubosumni in nasprotni, jih družijo sovražstvo proti zatiralcem Sirije in Palestine. Položaj Angležev in Francozov na vzhodu je slab, zgrajen je na bajonete. Prvi trdi udarec lahko zruši njihovo nadvlado.

Največja angleška bojna ladja „Nelson“ se nahaja po poročilu „Völkischer Beobachter“ v neki južnoangleški ladjedelnici. Sredi decembra m. l. je ladja zadela na mino in bila težko poškodovana. Vsem, ki so videli ali vedeli za njene poškodbe, je bilo strogo naročeno, naj molčijo. „Nelson“ ima prostornine 34.000 ton in posadko 1320 mož. — Nemški poročevalski urad javlja nadalje, da je bila 29. dec. m. l. torpedirana tudi velika bojna ladja „Barham“ z 31.100 tonami, kar je v govoru 27. t. m. priznal tudi šef angleške admiralitete.

Kolonijalna desetletka Anglije. Po poročilu nemškega poročevalskega urada namerava angleška vlada izdelati načrt za podvig svojih kolonij. Načrt bi predvideval dobo 10 let ter bi na njegovi izdelavi sodelovale tudi kolonijalne uprave. Angleški listi poudarjajo značilnost, da se je Anglija odločila za to delo sredi vojne. Očividno pa ženejo Anglijo h koraku tudi mnoge gospodarske nujnosti.

O čem pišejo Angleži. Angleški tednik „Spectator“ piše — tako posnemamo iz lista „Völkischer Beobachter“ — o angleških ciljih: Nemčija mora biti od Anglije in Francije končno veljavno poražena, pri čemer pa predaja vsled notranjih nemirov ni izključena. Zmagovite armade zaveznikov morajo nato slovesno vkorakati v Berlin. Potem morajo zavezniki za Nemce ustanoviti vojaški protektorat. Nemški list pripominja h temu pisanju: Nemško ljudstvo bo angleško-francoskim kramarjem temeljito prekrizalo načrte in to končno veljavno.

„Neutrlnost je nevarna“, tako piše nek francoski general — vest posnemamo iz lista „Wiener Tagblatt“. General pravi, da ima sedanja blokada dve veliki luknji. Iz Švedske zamore Nemčija dobivati železo, Rumunija ji dobavlja žito in petrolej. Če teh lukenj ne bo mogoče zamašiti, ostane blokada brezuspešna. Ti dve nevarnosti morajo zavezniški odstraniti. — Nemški list dostavlja, da smatrata Anglija in Francija neutrlnost ostalih držav za opasno, če se ta neutrlnost ne krije z njunimi načrti.

Teden v besedi.

Umril je 90 letni general v. Gronau, ki je svoječasno preprečil uspeh ofenzive francoske armade pod maršalom Joffre-jem.

V Beogradu so ob navzočnosti kneza namestnika Pavla otvorili italijanski kulturni zavod.

Med Egiptom in Irakom so prekinjene vse telefonske in poštne vezi. Iraški državni uradi, pošta in telegraf so pod strogim nadzorstvom.

V turški Anatoliji se je spet stresla zemlja. Porušenihi je več vasi ter mrtvih 40 oseb.

V Italiji je bival vodja rumunske mladine senator Sidorovici. Italija ga je ob prihodu in odhodu lepo počastila. Sodi se, da je potovanje političnega pomena.

Irska republikanska armada se vedno spet javlja. Nedavno je pripravila eksplozijo v irskem pristanišču Cork, katerega je Irska morala odstopiti Angliji.

Izmed nemških podmornic se sme podmornica kapitana Schulze-ja ponašati, da je skupno potopila 16 ladij s 114.510 BRT. To je rekordna številka iz sedanje podmorske vojne.

Norveška je izgubila v sedanji vojni 49 ladij s 168.000 BRT.

Führer je podelil znamenju raziskovalcu Švedu Sven Heddu veliki križ zaslužnega reda nemškega orla.

Slovaška in Ogrska se pogajata o pomiloščenju političnih kaznjencev.

Rumunski finančni minister Constantinescu je podpisal v Sofiji bolgarsko-rumunsko gospodarsko pogodbo. Smatrajo, da se odnosi med obema državama sedaj zboljšujejo.

Francoska poslanska zbornica je izdržavila vodjo komunistov Maurice Thoreza. Senat se bo temu sklepu najbrže pridržil.

Anglija ima po zadnjih poročilih 1 milijon in pol brezposelnih.

Švedska je v sedanji vojni skupno izgubila 32 tovornih parnikov s skupno 63.980 BRT.

Belgija je doslej izgubila ladij s 50.000 BRT.

V Berlinu se vodijo pogajanja glede zaposlitve italijanskih delavcev v Nemčiji.

V Waziristanu v Indiji je skupina domačinov napadla angleško vojaško četo, pri čemer je prišlo do krvoprelitja.

V času 8. do 14. februarja so v Jeruzalemu obsodili na smrt 11 Arabcev. Anglija je podvojila število policijskih postaj v arabskih vaseh.

Letonska je uvedla za svoje visokoolce obvezno delovno službo.

Iz naše države

Starostno zavarovanje.

S pismom Führerja dr. Leyu se naj zgradi starostno zavarovanje na novih temeljih. Stari način izza Bismarckove dobe je danes preživet, predstave današnje generacije o socialističnih nalogah so čisto drugačne. Ze od leta 1938. imajo rokodelci možnost, da se zavarujejo pri zavarovalnici nastavlencev ali invalidov in si tako zasigurajo rento za stara leta. S tem je blagajniški značaj starostnega zavarovanja liberalne dobe že deloma odstranjen. V bodoče bo imel sleherni možnost in najbrž tudi dolžnost, da si s pristopom k predvideni zavarovalni instituciji zagotovi pravico do starostne podpore.

Prehrana vojaških dopustnikov.

Se vedno obstojajo nejasnosti glede prehrane vojakov, ki se nahajajo na dopustu. Zato je treba vedeti: Vsak vojak, ki gre na dopust, dobi na dopustni listini zaznamovano, kako dolgo je skrbela za njegovo prehrano vojaščina. Na podlagi te listine dobi potem pri oddaji kart vse živilske nakaznice za čas svojega dopusta. Zato je treba tudi od vojakov zahtevati živilske nakaznice. Ravno tako dobi tudi za vožnjo vsak vojak ali potrebno malico ali pa potniške živilske nakaznice od vojaške komande. Isto velja za kratke dopuste, čez soboto in nedeljo.

Policija je nabrala na Koroškem nad 150.000 RM.

Zadnja nabiralna akcija za zimsko pomoč presega vsa dosedanja nabiranja te vrste. Precejšnje zasluge imajo pri tem predvsem podeželski kraji, kjer sta nabirali žendarmarija in požarna brigada. Skupna svota znaša nad 150.000 RM, kar pomeni 0,34 RM na osebo. V posameznih okrajih je rezultat sledeči: Celovec 50.000 RM, Beljak 35.400 RM, Velikovec 7500 RM, Šmohor 6250 RM. V vsej državi so nabrali skupno nad 15 milj. mark.

Obrotna saditev tobaka.

Kakor v starem rajhu obstoja po novem zakonu tudi v Vzhodni marki možnost obrtne saditve tobaka. Po tem zakonu ima državni minister za prehrano in kmetijstvo dovoljenje, da v sporazumu z finančnim ministrom določi gotove okraje ali dele Vzhodne marke za tobakne okraje. S tem je preprečena samovoljna in skrivna saditev tobaka. Za tobakne okraje pridejo v poštev le okrajji, ki so po zemeljski kakovosti in klimatično res za to ugodni in jamčijo tudi za kakovostno proizvodnjo. Praktično se bo to izvedlo po pristojnih kmetijskih organizacijah, ki bodo do-

ločale tudi kakovosti tobaka in dovoljene količine saditve. Z ureditvijo obrtne tobačne saditve so raztegnjeni seveda tudi različni tozadevni davki in drugi predpisi na Vzhodno marko.

Vesti iz Jugoslavije

† Ljuba Davidovič.

Dne 19. t. m. je umrl v Beogradu ugledni jugoslovanski politik, vodja demokratov, Ljuba Davidovič. Po poklicu je bil srednješolski profesor, a se je že kot dijak zanimal za politične zadeve. Pred svetovno vojno je bil poslanec in minister, postal nato beograjski župan, po svetovni vojni pa je stal dolgo časa v ospredju jugoslovanske politike. Dvakrat je bil tudi predsednik jugoslovanske vlade. Vsled svojega poštenja, prijetnosti in dobrodušnosti je bil osebno vobče priljubljen. Srbi so ga nazivali „čika Ljuba“. Od začetka Jugoslavije je kazal za Slovence živo zanimanje. Njegova je zasluga, da je bila ustanovljena slovenska univerza v Ljubljani. Ob njegovi smrti ga je Jugoslavija počastila kot vzornega rodoljuba in narodnega delavca.

Poziv slovenskega bana.

Minuli teden je zasedal slovenski banski svet. V uvodnem govoru je ban dr. Natlačen izgovoril le-te pomembne stavke: Pazite, kaj se godi v družini, v javnosti, šoli, uradu in delavnici. Posebej velja moj poziv poklicnim vzgojiteljem mladine, to je slovenskemu učiteljstvu: Najdragocenejši, kar imamo, je izročeno vaši skrbi. Čez 10 let bo slovenski svet tak, kakršnega vi polagate v mlade duše. Gorje vam, če se izkaže, da njive niste pletli ali da ste celo sejali ljuliko! — V ostalem govoru je ban navajal tudi, da živi v Sloveniji 18.869 tujih državljanov in sicer 4800 Nemcev, 9650 Italijanov, 2600 Čehov i. dr.

„Slovenščina naj se povsod upošteva!“

Na zasedanju banskega sveta je na predlog predsednika slovenske županske zveze bila sprejeta sledeča resolucija: Slovenski jezik naj se v smislu ustave upošteva v polni meri pri oblastvih in naj se občinam v Sloveniji pošiljajo vsi razpisi v slovenskem jeziku. Razpise osrednjih oblasti naj vmesna oblastva, prevedene v slovenščino, sporoče občinam. Uradne tiskovine naj se tiskajo v slovenskih tiskarnah.

Nemci na Hrvatskem.

Nemci na Hrvatskem bodo za volitve v hrvatski sabor postavili svojo kandidatno listo. Beograjski listi še

Podfistek

Ferdinand Goetel:

Sredi stepe.

(7. nadaljevanje.)

Inženir je z državnega vidika stvar posplošil s tem, da je štel med prebivalce tudi Sarta, katerega je zaničeval, in župana, katerega ni mogel trpeti, in tako je po nepotrebnem in proti svoji nameri žalil ujetnike. Bili so med njimi taki, ki so, poslušujoč stvar nadalje, po poročilu menili, da se vojska šele zdaj prav začinja in da so vse sanje o miru samo slepilo. Ali pa so da se „zopet“ maščujejo nad ujetniki. Drugi pa so iskali krivca v vaškem popu ter v županu, ki jima je bil tabor že zdavnaj trn v peti. A to, kar se je dejanski zgodilo s psom, so pri tem preiskovanju popolnoma potlačili in samo Niklas, ki je nekaj sumil, je po večerji stopil k Sabu na zaupen razgovor.

„Poslušaj no, Sabo,“ je vprašujoče pogledal kuharja, „saj si bil ves dan v taboru? Ali se je tu kaj zgodilo?“

Sabo se je zadovoljno nasmehnil: „Kajpada se je zgodilo. Pa ne kar si bodi!“

„Schmerzenreich?“

„Da! On!“ Kuharjeve oči so se zmagoslavno zasvetile. „Predstavljaš si: tega tatu, župana, ni pustil v tabor. Zapodil ga je od tod kakor navadnega potepuha! Na svoje oči sem videl! Ta razbojnik se je od strahu tresel kakor bilka!“ je dodal, živahno vrteč kuhalnico.

Niklas se je globoko zamislil in ni bil videti nič kaj vesel.

Poslušaj no, Sabo,“ je čez trenutek vprašal s poudarkom, „ti ga menda nisi naščuval?“

„Lepa domneva! Ali koga poslušaj? Ali potrebuje od koga izpodbude? Schmerzenreich je samostojen, dragi moj!“

„Če je tako,“ je končal Niklas razgovor, „se moramo še marsičesa nadejati. Bojim se samo, da se boš moral za vse to pokoriti ti, ljubi moj Sabo.“

II.

Nastopilo je vroče poletje, to obdobje najglobljih sprememb, ki se izvrše same po sebi in mimo nas. Za Schmerzenreicha je bila to ugodna prilika, da se je, ne da bi zbudil pozornost, prelevil iz kuhinjske pepelke v mogočnega nasilneža in groznega roparja velike ceste.

Ta razvoj, ki se je bil začel pri srečanju z županom, se je dovrševal počasi, toda po neizprosni načrtu. Pred-

vsem je zavladal nad taborom. Tu je moral zapaziti velik nered, ker je na osnovi svojih doživljajev kmalu prišel do prepričanja, da so gospodarji na tem področju ujetniki.

Na primer, s kakšno pravico se je Nikita, trgovec z živino in dobavitelj vsakovrstnega provianta, potikal tod okrog, in sicer v družbi tujega, nedomačega psa? Naloga tega gospoda je bila da je prišel enkrat na dan v skladišče, takrat, ko so delili gospodu Sabu proviant. Njegov pes kajpada ni imel sploh nobenega vzroka, da bi se prikazal v taboru, kaj šele v skladišču.

Zatorej je opravil najprej s psom, ki ga je za vogalom skladišča pošteno odavil. Potem je ukrotil gospodarja. Zadostovalo je, da je hodil za njim, korak za korakom, in ga le tu pa tam zgrabil za meča. Po navadi takrat, ko se je približal izmed barak.

Uspeh je bil popoln. Nikita je opustil svoje sprehode po taborišču in se je prikazal samo še v skladišču. A to še ni bilo dosti. Uredil je vse mnogo hitreje kakor prej in Sabu ni bilo treba več čakati po cele ure, da mu odmeri delež. Povod je bil spet Schmerzenreich, ki je sedel med vrati skladišča in ni odmaknil oči z Nikitovih rok. Zaradi tega se je hrana precej zboljšala, ker Nikita pač ni utegnil mešeta-

riti in je Sabo v naglici lahko vzel tega ali onega nad običajno mero.

Nič drugače se ni godilo drugim gostom v taboru. In bilo jih je precej. Vsak domačin iz vasi in okolice je delal v taboru, kar je hotel, in se tako maščeval nad vojsko, na katero ni šel, in za njene težave, katerim se je izognil. V taboru je mrgolelo raznih potevuhov, ki so merili na lahek plen, pa najsi bi bila to pest žeblicev, deska ali snop trstike s strehe ilovnatih koč. Kdor pa ni ropal imetka, ne pripadajočega „nikomur“, si je „naročil“ pri ujetnikih razne brezplačne izdelke in če si ni mogel nič več izmisliti, je lazil po delavnicah zbog vsake neumnosti in malenkosti. Kajti vsakdo se je čutil v pravu spričo teh ljudi, ki niso imeli nikakih pravic.

Gospod inženir, ki je hotel zmanjšati naval, je resda obesil nad vhodom v tabor tablico, ki je „tujcem“ prepovedovala vstop; a kaj, ko se je celó sam čutil tujca v teh prekletih stepah. Dasi so ujetniki na tihem mrmrali in se upirali, so vendar čakali, kaj poreče višji paznik, ki so ga kar zasipali s pritožbami. Ta je debelo klel in zdaj pa zdaj dvignil hrup, toda: vojska je vojska! Hudič vedi, kaj je človeku prav za prav dovoljeno.

(Dalje sledi.)

dostavljajo, da se bodo izvoljeni nemški poslanci bavili samo s kulturnimi in gospodarskimi zadevami, tičočimi se njihove manjšine, politike pa ne bodo obravnavali.

Neme priče.

O starih Slovanih pripoveduje zgodovina, da so poznali svoj državni stroj s knezom na čelu. Po več rodov skupaj je izvolilo sposobno in ugledno osebnost za župana, ki je skrbel za red ter opravljal sodne in upravne posle. Mnogokod je župan stanoval v gradiščih, kjer so bili nastanjeni tudi njegovi stotniki in desetniki, ker se je rod tedaj delil po vojaško v stotnije in desetnije. V gradišču se je nahajalo tudi svetišče, zakladnica in shrambe za orožje in druge reči. V zgodnjem srednjem veku so bili Slovani bojevitejši in so svoja naselja utrjevali. Zlasti gradišča so jim nudila varna pribežališča. Nahajala so se na gorskih vrhovih, bila obdana z nasipi in jarki, pogosta pa jih je ščitila že strmina brega sama. Nedvomno so mnogi gradovi, ki ih nahajamo v razvalinah tudi pri nas na Koroškem, staroslovanskega izvora.

Pa o gradovih iz stare slovanske demokracije ljudsko izročilo je malo ve povedati. Preveč se je ljudstvu utisnil v spomin srednjeveški grad, kamnita priča kmetovega tlačanstva. Še iz začetka minulega stoletja nam je ohranjen v Apihovi knjigi „Slovenci in 1848. leto“ opis gradu in njegovega vpliva na kmečko ljudstvo. Opis je tako zanimiv, da ga hočemo navesti:

Najvišji gospodar zemlje je bil grad. Kar mu je moral kmet dajati in delati, to je bilo povsodi natanko določeno. Gosposka je imela sredstev zadosti, ako je hotela podložnika pritisniti, da je moral podvojiti svoje služnosti. Hudo škodo je delala tlaka kmetu: zamudil je lastno delo, zamudil ugodno vreme za oranje svojih njiv, za setev in žetev, za košnjo in pletev. In vendar ni imel gospod število tlačanov primerne dobička, kajti tlačan je delal prav po tlačanski. Privadil se je na gradu malomarnosti in lenobi ter postal zanikern tudi za lastna opravila. Gospodarski grehi so se gromadili in zavirali prospeh umnega gospodarstva v poznejših ugodnejših časih.

Neugodne so bile tudi moralne posledice. Tlačan je moral rano se naučiti klanjati gospodu in njegovim uradnikom doli do „slibarja“ in „valpta“. „Vaša gnada“ je bil ponekod naziv gosposke v kmetovih ustih. Med grajskimi uradniki so bili pravi čudaki, kakor oni oskrbnik, ki se je bahal: „Jaz sem četrta božja oseba na zemlji“. Strahoma se je kmet bližal gradu. „Bliže grada, bliže vruga“. Ko je grad le zagledal, že mu je upadla srčnost, od daleč se je začel izkašljavati, nos snažiti in klobuk pod pazduho devati. Boječ je po stopnicah lazil do kancljskih vrat. Potrkal ni, ker je tako vedel, da se mu nobeden od znotraj ne oglasi. Predno prime za kljuko, pravi si še lase nekoliko in stopi v pisarno, trepetaje čakajoč, kdaj se bo zlahtnemu gospodu upravitelju zljubilo, vanj se ozreti in z „no!“ ga vprašati, kaj hoče. Gorje kmetu, če je naravnost povedal, zakaj je prišel, če se ni najprvo prav ponižno zahvalil za vprašanje.

Nemec dr. Puff razlaga to hlapčevsko ponižnost iz dejstva, da so bili grajsčaki, oskrbniki in drugi gospodje za Slovence tujci. Drug Nemec, dr. Urbas, tolmači v svoji knjigi „Die Slovenen“ slovensko nezaupljivost, malomarnost ter zametavanje narodnega in moškega ponosa iz ravnanja gosposke s priprostim kmečkim ljudstvom ter dostavlja: „Ponos, samozaveš, samospoštovanje so viri vseh kreposti. Kdor hoče druge čestiti, mora začeti pri sebi. Kdor hoče kaj dovršiti, mora biti zmožen požrtvovalnosti in moških dejanj, zaupati mora sebi in svojim močem. Pasja ponižnost in jagnečja potrpežljivost sta hlapčevski kreposti“.

Z osvoboditvijo kmečkega ljudstva izpod grajskega jarma se zaključuje povestnica grajske gosposke, ki se je

ponekod bolj, drugod manj ovekovečila v narodnem izročilu. Redki gradovi z večjo zemljiško posestjo in obširnimi gozdnimi parcelami so še kljubovali novemu času, a ponajveč se je gosposka poselila po mestih, gradovi pa so začeli razpadati ali so služili novim namenom.

Čirom naše zemlje

Kos ziljske zgodovine.

Med Karnijskimi Alpami na jugu in pa med Ziljskimi Alpami na severu se vije bistra Zilja. Mnogo se govori o njej in vendar je še nihče ni spoznal prav. Spada med najbolj zgodaj poseljene dele naše dežele; posebno Spodnja Zilja med Podkloštrom in Beljakom je bila vsled edinega lahkega prehoda južnih Alp vedno velikega pomena. Tako najdemo ravno v tem delu sledove pred-slovenske dobe v imenih „Bilachinium“ (Beljak), „Meclaria“ (Maglarje) in predvsem v imenu „Zellia“, ki se še danes uporablja kot naziv ne samo reke, temveč vse pokrajine. Prafarni kraj pri Beljaku se še danes imenuje samo „Na Zilji“.

Vendar so Slovenci že zgodaj prodrli po dolini navzgor. Njen spodnji del so naselili celo močneje, kakor je naseljen danes. Saj je potres iz leta 1348. v zvezi z Dobračevim usadom porušil po poročilu Podklošterskega opata Floriamunda 17 vasi, 3 gradove in 9 cerkva s farnim središčem Sv. Janeza, ki je igralo v dobi pokristjanjenja naših pradedov jako važno vlogo. Med Ziljico in Šmohorjem so slovenski naseljenci gosto naselili nizko gričevje zlasti na sončni strani okrog prafare Sv. Štefana, pa pri Gorjah in Brdu; v močvirnem dnu so postavili le nekaj vasi na širokih izlivih gorskih potokov ter jih imenovali po teh potokih (Bistrice, Čajna) ali po po močvirnati zemlji (Blače). A Slovenci so prišli tudi še preko Šmohora v Zgornjo Ziljo, kjer pričajo še marsikatera imena o nekdanjih slovenskih prebivalcih. Današnja jezikovna meja, ki pelje tik pod Šmohorom, se je že zdavnaj ustalila, tako da se je pomaknila v zadnjem stoletju komaj za kako kmetijo.

Marsikaj je doživel naš človek na Zilji. Že zgoraj smo omenili strašni potres ob priliki Dobračevega usada, eno stoletje navrh so udrli v našo deželo strašni Turki. Že pri drugem vpadu so obiskali tudi Ziljo in zažgali Podklošter, kjer je okroglo 200 ljudi v plamenih našlo svojo smrt. A še hujše je bilo leta 1478, ko so Turki podrli preko Bovških prelazov, iz katerih „so valjali skale, da so morali kristjani bežati“. Ziljski kmetje in delavci pa so se uprli pod vodstvom Petra Wunderlicha in ustanovili kmečki punt proti gosposki in Turkom. Žal so bili Turki premočni, obrnili so se po Zilji navzgor in požgali skoraj vse vasi, veliko ljudi pobili, še več pa so jih vzeli s seboj v suženjstvo. Tedaj je pogorel Šmohor, v spodnji Zilji pa so upepeljali vsa naselja in cerkev Marije na Zilji ter šli proti Št. Jakobu, kjer so ugrabili Miklovo Zalo. Nazaj grede so še enkrat pustili Ziljo čisto gor do Kotič in potem preko Ziljskega sedla zapustili Ziljo, katere po letu 1478. niso več obiskali. „Kmečki punt“ je bil s tem razbit in kmetje so bili od gosposke zato kaznovani s še težjo tlako in neznojnimi davki.

Drugi transport iz Kanalske doline. V slavnostno okrašen Celovec je dospelo v soboto 91 Kanalčanov iz Trbiža, Pontablja, Žabnic, Ukev in Bele peči, večinoma delavcev in obrtnikov. Na kolodvoru jih je pričakovala ogromna množica ljudstva. Ob prihodu vlaka sta jih pozdravili državni himni, sestre NSV-organizacije so postregle materam in otrokom, nakar je pokrovodja-namestnik K u t s c h e r a izrekel dobrodošlico. Došle družine so bile nato razdeljene v zasebna stanovanja, prehrano in ostalo oskrbo je prevzela NSV do časa, da se jim poskrbi primeren nov obstoj.

Razpadajoči gradovi na naši zemlji so danes samo še neme priče nedavnega neenakega dvoboja med gosposkim posestvom in malim kmečkim domom. Gradov ni več, grajske gosposke ni več, preprosti kmet pa raste iz nove samozavešnosti in iz iskrene ljubezni do svojega grunta.

Pismo z fronte. Ljubi „Koroški Slovenec“! Že je minulo več tednov, odkar sva s tovarišem preživljala srečo kratkega dopusta v ljubljeni domovini med najinimi svojci. Še danes nama uhaja misel domov k družinici in v deželo bistre Drave ter bajnih sinjih vrhov. To pot nas je razveselil poleg našega tednika še „Mladi Korotan“, ki se je razvil že kar v čednega dečka. Čedno sta ga opremila mojstra Tone Kralj in Tone Benedik in naši malčki so res bistré glave, da ima stric Joža dovolj opravka z njimi. Nam gre tukaj prav dobro. Smo precej daleč od bojne črte in le zamolklo grmenje nas opominja, da smo na bojišču. Domači so zelo prijazni in nam naklonjeni, da smo jih prav veseli. Iskrene pozdrave pošiljata vsem znancem in prijateljem Zdravko Lesjak-Wornigg in Jakob Robas iz Svaten.

Huda nesreča. (Eisenkappel — Železna Kapla). Dne 16. t. m. je vozil hlapec posestva Lindenhof nad Reberco hlode iz tako imenovanega Kožlakovega grabna pri Kapli. Vozna pot je tod nenavadno strma ter je treba skrajne voznikove previdnosti, da se ne pripeti kaka nesreča. Hlapec je vozil s konjem in naloženimi sanmi s precejšnjo naglico, pred njim pa je držal nek tovorni avto. Nenadno se avto v snegu ustavi, hlapec drvečega konja in sani ni mogel več ustaviti in žival je bila med avtom in sanmi tako poškodovana, da so jo morali takoj zaklati. Posestnik Lindenhofa Hans Täntzler utрпи 2000 RM škode, proti kateri je delno zavarovan. Hlapec si je nesrečo tako gnal k srcu, da se mu je zmešala pamet in so ga morali prepeljati v celovško umobolnico.

Izpod Dobrača: Zahomški „kot“ se je sedaj res popolnoma izpraznil. Zadnja nas je zapustila Kajšelnova Liza, ki se je poročila z železniškim nastavljenjem in mu sledila v daljno tujino, v Wels ob Donavi. Želimo ji obila sreče in naj tudi tam ne zabi domačega Zahomca in Zahomčanov. — Na Bistrici je povozil avto Projevega hlapca. Hotel je v zadnjem trenutku odstraniti konje, ki so stali precej daleč v cesti, a ga je avto zadel, potisnil na tla in povozil. Prepeljali so ga beljaško bolnico, a ni bilo več pomoči ter je podle gel poškodbam.

To in ono izpred Golice (St. Jakob i. R. — Št. Jakob v Rožu). — Na Valentinovo 14. t. m. so farni zvonovi pozvaljali v slovo blagi materi Mariji Nagel, gospodinji ugledne Naglove hiše v Podgradu. Po hudem večletnem trpljenju je mirno zaspala v večnost. Rodom iz znane Janežičeve hiše v Lešah je slovela po svoji vzorni vernosti in narodni zavednosti, njen tihi, dobri značaj pa ji je odkazal hvaležen delokrog v krogu njene družine. Vzgojila je štiri hčerke, katerih najstarejša gospodinji na lepem Primkovem domu v Gorinčičah, druga je učiteljica v Jugoslaviji, mlajši dve pa sta domači gospodinji. Sina edinca je Naglov dom izgubil v njegovi cvetoči mladosti. Dolgih 34 let je bila rajna zvesta družica svojemu možu in nadvse marljiva oskrbnica lepega posestva. Na zadnji poti sta jo ob izredni udeležbi pogrebcev spremljala preč. gg. dekan Schenk in župnik dr. Hornböck. V nagrobnem govoru so se ji gospod dekan oddolžili za njeno veliko materinsko ljubezen. Sveti ji večna luč, zaostalam velja naše iskreno sočutje, Naglovemu očetu pa še posebej želimo, naj se jim kaj kmalu vrne polno zdravje! — Deset dni navrh je božja njiva pri Sv. Jakobu sprejela še drugo žetev. Pokopavali so 22 letno Marto Lipejevo v Lešah. V najlepšem cvetu je postala žrtev hudega notranjega vnetja. Rajna Marta je bila

vrla društvenica in je kaj rada sodelovala na društvenih prireditvah. Zato jo je na zadnji poti spremljalo častno število članic in članov. Bodi ji večni mir, zaostalam izrekamo naše toplo sočutje!

Schiefling-Skofiče: Predzadnji četrtek smo pokopali obče spoštovanega in zavednega moža p. d. Kordeža v Holbičah. Rajni je kot domači živinozdravnik pomagal vsakemu, ki ga je poklical, in ga bomo zato pogrešali. Bil je dolga leta član našega kulturnega društva in je tudi svoje otroke vzgojil v zvestobi Bogu in narodu. Društvo mu je zapelo žalostinke na domu in ob grobu, kjer mu je spregovoril v slovo besede tople zahvale društveni vodja. Svoja leta je bil krajevni šolski načelnik in dober prijatelj znanega šolskega nadzornika Prešerna. Naj mirno počiva v domači zemlji!

Izpred Košute (Zell-Sele). — Zopet so nam zvonovi sv. Urha naznanili, da je odšla v večnost pd. Tomanca na Srednjem Kotu. Bolehala je že mnogo let, iskala zdravja pri mnogih zdravnikih, a smrt se ni dala odgnati. Rajnika je morala z njo, četudi bi po letih lahko še dolgo gospodinjala ter oskrbovala družino. Bila je splošno priljubljena. Njen mož je član cerkvenega pevskega zbora in zato so ji pevci zapeli na grobu mehko žalostinko. Pogreb je bil 19. t. m., število pogrebcev zelo visoko. Bodi ji večni mir, zaostalam naše sožalje!

St. Veit i. J. — Št. Vid v Podjuni. Najprej naj izrazimo pohvalo mladini, združeni v slov. kult. društvo. Živahno se giblje in prav rada nastopa na odru. Tudi po knjigah še kar rada sedita in skrbno prebira naša lista. Zatrudno torej upamo, da bo zvesto hodila po stopinjah svojih prednikov ter svojim potomcem izročila dragocene svetinje našega rodu. — Živini režemo k senu slamo in smo vobče s krmo prav štedljivi. — Zelo pogosto se oglašajo dekla božja. Najprej smo položili k večnemu počitku Zmaharjevo mater iz Nagelč. Dolgo so rajna bolehal in smrt je bila zanje odrešenje. Začudili pa smo se, ko se je raznesla vest, da so preminuli stari Kavhov oče v Rikarji vesi. Vsi smo jih radi imeli, vsled svojega rodoljubja so uživali vobče spoštovanje. Nenadno je prišla smrt po Ižepovo mater v Rikarji vesi. Opoldne so še pripravljali južino za domače, kar jim postane slabo in padejo okoli. V par trenutkih so izdihnili. Najbrže jih je zadela srčna kap. Naj je Večni našim rajnim milostljiv sodnik! Prizadetim družinam izrekamo naše toplo sožalje.

Ebriach — Obirsko. Spoštovano Kozamurnikovo hišo je zadela težka izguba. Neizprosna smrt je družini iztrgala dobrega in skrbnega očeta. Po daljši in mučni bolezni je kar nenadoma umrl. Mnoge lepe čednosti so rajnega odlikovale. Globoka vernost in vdanost v božjo voljo sta mu dajali moč za prenašanje križev in težav, ki očetu niso bili prihranjeni. Njegovo dobro srce je imelo sočutje s trpečimi in rad je pomagal pomoči potrebnim. Izredno je bil postrežljiv in to večkrat v lastno škodo. Ljubil je odločnost v dejanju in resnico v govorjenju. Vedel je oče, da je sin slovenskih starišev, vestno je skrbel za svoj dom ter gojil lepe običaje svojih prednikov. Ker je bil vsikdar prijazen in šaljiv, je vsakdo ljubil njegovo družbo. Po njegovem odhodu ga bo težko pogrešal njegov dom in z njim vsa župnija. Veliko število pogrebcev mu je izkazalo zadnjo hvaležnost in čast, ko ga je spremljalo k cerkvi sv. Janeza, pri kateri je bil rajni 34 let skrben ključar. Bog mu povrni vsa dobra dela in „Vodnik sveti Mihael — njegov patron — naj ga privede k večni luči!“ Z rajnekega družino toplo sočustvuje vsa župnija.

Koroški drobiž. V nedeljo so zbirali za zimsko akcijo člani političnega vodstva. — V nedeljo 3. marca so v Zadnjici pri Celovcu smuške skakalne tekme. — Tečaja za ogledovalce mesa se vršita od 11. do 30. marca v Beljaku in od 26. marca do 13. aprila v Celovcu. Prošnje za običajnimi prilógami se

vlagajo na županstvo omenjenih mest. — Pri Vrbi je zašel pod vlak 17 letni Rudolf Goritschnig. — V dne 2. in 3. marca je zadnja zbirka za zimsko akcijo. Zbirka se vrši pod geslom „Okoli vaškega ribnika“ in se bodo za denar oddajali okraski z vdelenimi mravljami, čebelami, martinčki in dr.

Naše gospodarstvo

Kravo učimo vožnje.

Ne samo mali, marveč tudi večji kmetje bi se morali posvetiti vprašanju, kako priučijo svoje krave dobre vožnje. Za vojni čas je dobro, da ima vsak posestnik vsaj eno vprego za rezervno. Sila kola lomi, pravi star pregovor, pripraven baš za naš čas.

Kedaj naj kravo privajamo vožnji? Mnogi posestniki menijo, da je treba z ukom pričeti že pri telici. V tem slučaju pa pregovor, česar se Janezek ne uči, Janez ne zna, ni na mestu. Žival naj bo že dobro razvita in naj ima za seboj vsaj drugo tele. Strokovnjaki svetujejo dobo med drugo in tretjo brejostjo. Krave, ki so čim več na svežem zraku in se mnogo gibljejo, so za vožnjo ročnejše. Lažje sledijo uku in lažje se privajajo kakor krave od jaslji.

Kako naj učimo? Za vsak in torej tudi za pouk živali velja načelo: Z mirom, potrpljenjem, razsodnostjo in dobroto se več doseže kakor z nevoljo, razburjenjem in trdstvijo. Žival je najprej treba privaditi na vprežno opremo. Dnevno vozimo učenca vsaj četrt ure na vajeti pred hlevom. Nato vprežemo v voz dobro, vajeno kravo, katere se je učenček navadil že v hlevu, in privežemo mlado žival poleg stare, da se navadi enakomerne hoje pred vozom. Prvi dan zadostuje polurna vožnja in naslednje dni največ enourna. Čim zna žival dobro stopati pred vozom, jo privadimo vozu, da ga vleče. Najprej lepo po ravnem, pri čemer voz postopoma zaviramo, da je njegova teža čim večja. Potem sledi vožnja po zloženem klanecu in nato po večji strmini in končno vožnja z naloženim vozom. Zadnji uk bodi na njivi za plugom in drugim orodjem.

Torej: učimo polahno, s potrpljenjem! Šele če se žival privadi enemu, preidemo na drugo. Pri tem moramo vedeti, da so živali kot učenke zelo različne. Nekatere se lahko in hitro učijo, druge spet so počasne in neokretne. Učitelj se mora ravnati po učencih. Za uk ni nikakega določenega muštra ali vzorca. Kjer se vozi ponajveč po lepi cesti, se priporoča prvi uk na njivi in šele nato vprega na poti. Poleg dobrega učitelja je važna druga, vprege vajene žival, katere mora biti učenček vajen od jaslji iz hleva.

Po uku vpregajmo žival redno, a polahno. Treba je, da se mišice in kosti krepko očvrstijo, sicer je vožnja za še tako učeno žival huda muka. Po dobrem letu uka in lahke vprege šele smemo govoriti o dobri vprežni živali. Za težko delo krave vobče niso, ker bi trpeli plemenska čistoča in mlečnost. Celodnevni napor je za kravo preveč, menjavajmo opoldne rajši vprežne živali. 14 dni pred teletenjem in 4 tedne po teletu imajo krave svoje težko prisluzene počitnice, katerih nikar ne kvarimo. Posledica težke vprege pri pozni brejosti je, da krava povrže mrtvo tele. To pa je za kmeta bridka škoda, katere žival z vprego nikdar ne odraja.

Količine razpoložljivih dušičnih gnojil so bile v Vzhodni marki povečane za 125 odstotkov, to se pravi: vsak kmet lahko dobi za leto 1939/40 za eno četrtino več dušika, kakor si ga je nabavil v času od 1. julija 1938 do 31. junija 1939. Ker je dušik jako izvrstno gnojilo, ga je treba uporabljati tam, kjer največ koristi. Z dušikom bomo v prvi vrsti gnojili polja, kjer hočemo saditi krompir, repo in peso, zelo priporočljiv je tudi za različno zelenjad, za pašnike in senožeti, potem pa tudi za ozimno pšenico, ozimni ječmen in za oves. Popolnoma izrabi pa

se dušik samo, če poprej zadostno pognojimo s fosforjem in kalijem.

Državno pomoč za nabavo mlade perutnine dovoljuje ministrstvo za prehrano v prvi vrsti kmetijam, pri katerih je zasigurana vzreja mlade perutnine. Višina državne podpore znaša do RM —20 za enodnevna piščeta. Tozadevno prošnjo je treba vložiti pri pristojni deželni kmečki zvezi.

Poklicni izgledi v poljedelstvu postajajo od dne do dne bolj vsestranski. Napredujoča tehničarja kmetijstva zahteva vedno več ljudi, ki se razumejo na stroje. Tako so sedaj novi poklici v kmetijstvu vodje traktorjev in mlatilnih strojev, strojni strežniki, mlečni kontrolorji, tehnični svetovalci, sejalski tehniki, viničariji, molzci, ovčarji, perutninarji, čebelarji, knjigovodje, zadržni računovodje in drugi. A tudi za dekleta so v kmetijstvu različne poklicne možnosti. Vendar se je treba tudi za te poklice izvežbati. Učenec se mora učiti dve leti na posestvu, h kateremu ga dodeli okrajno kmetijsko vodstvo. Ima tam prehrano, stanovanje in po tarifi predpisan zaslužek. Po dveh letih mora delati kmetijski izpit (Landarbeitsprüfung), po dveh nadaljnjih letih dela na kmetih sprejme takomenovano pismo kmetijskega delavca (Landarbeiterbrief).

Po novih predpisih mora imeti vsak, ki je izpolnil 16. leto, identitetno izkaznico. Ta mora vsebovati popis osebe, rojstne podatke, sliko, stanovanje in policijsko overovljen podpis lastnikov. Da se izkaznica poenoti, je notranji minister odredil izstavo izkaznic, ki naj vsebujejo poleg navadnih oznak tudi še prstne odtiske. Dokler pa ta predpis še ni izveden, zadostuje v isti namen vse veljavne uradne izkaznice.

O zmršenih konjih. Često stojijo v hlevu konji, katerim tudi najboljša krtača ne pogladi njihove dlake. Izgledajo kakor bolni. Zmršena dlaka je znak želodčne bolezni. Živali boleha jo na kroničnem želodčnem katarju. Krmo sicer prežvečejo, a še neprebavljeno spet oddajajo. Navadno pomaga krepka močnata juha, ki odstrani katar. Nato premenjajmo krmo. Najboljše je, če pokladamo par dni nekaj več ovsu, ako smo prej dajali pretežno suho seno. Ko se žival spet okrepi, bo tudi dlaka mehka in gladka. V negativnem slučaju pokličimo živinozdravnika.

Različne živinske bolezni, kakor vnetje pljuč, pljučna tuberkuloza, želodčni ali črevesni katar in predvsem vnetje vimena imajo svoj izvor v premrzlem in prevlažnem hlevu, predvsem pa v prepihu. Zato v mrzlem času pridno zapirajmo vrata in zatvorimo vse luknje ter popravimo vse zlomljene šipe, ki povzročajo prepih.

Mazanje sadnega drevja z aonnim beležem je brez koristi. Tako je mnenje sodobnih sadiarskih strokovnjakov. Zlasti brez pomena ali celo škodljivo je beljenje starejših dreves, ako se ni prej deblo temeljito očistilo s strovilom in iekleno ščetjo. Po neostrganem debelu namazano apno tvori prav izdatno prevlaklo, ki varuje zaje-davce, ki prezimujejo v razpokah, da jim more zima še manj do živega. Temeljito osnaženo deblo rajši škropimo ali namažemo s primerno raztopino drevesnega karbolina.

Če kdo krvavi iz nosa, mu navadno pomagamo z mrzlim curkom za njegov vrat. To je prvič sila neprijetno in mnog rajši krvavi naprej, dostikrat pa za postopek tudi ne pomaga. Boljši je sledeči postopek. Če začneš iz nosa krvaveti, zadihaj dvakrat globoko skozi nos, dihanje zadrži in nato odprti usta in dihaj skozi nje. Zrak iz nosa zgosti nabrano kri, nakar se krvavenje od sebe ustavi.

Čebelarji! Pazite, da pri snežnem vremenu sneg ne zameče izhodnih lukenj pri panjih. V tem slučaju nastane namreč pomanjkanje zraka, kar čebelam hudo škoduje.

Soli dajamo živini le, če jo krmimo s težko prebavljivo krmo. Sol namreč pospešuje prebavo, zato takšno krmo vedno dobro posolimo.

Zanimivosti iz vsega sveta.

Iz zgodovine koruze.

Raziskovalci zgodovine naših kulturnih rastlin so dobro utemeljenega mnenja, da je koruza najstarejša kulturna rastlina Amerike. Pradomovina koruze je najbrž Mehika, kjer je predstavljala tudi glavni živež tamošnjih prebivalcev. Zato so koruzo tudi častili kot božjo rastlino; ime za koruzo „cintli“ izvira tudi od imena boginje kmetijstva in plodnosti, zvane „cinteutl“. Tej boginji so darovali vsako leto ob žetvi koruzo in tudi mrtvim so dajali za popotnico koruzo seboj v grob. Prav tako so častili koruzo zaradi njene važnosti kot „vsakdanji kruh“ Indijanci v Severni Ameriki in jo imenujejo v tamošnjih pravljicah „darilo bogov“. Dežele starega sveta so spoznale koruzo šele po odkritju Amerike. Španski mornarji so prinesli semenska zrna seboj čez morje in je predstavljala koruza v prvih časih dragocen in redek vrtni okras. Tudi nemško ime „Mais“ je onstran morja doma, kjer so prebivalci antilskih otokov imenovali koruzo „mahiz“. Predno so v Evropi spoznali gospodarsko važnost koruze, je minulo 100 let. Šele potem so jo sadili kakor v pradomovini tudi v Evropi in sicer najprej na jugu, odkoder izvira verjetno tudi ime „turšiča“. Danes je koruza poleg riža sadno zrno, ki hrani največ ljudi sveta. Dežele glavne proizvodnje so danes Južna Amerika, Severna Amerika, Južna Afrika in Jugovzhodna Evropa. Medtem ko je druge dežele pridelajo le za svojo potrebo, io Argentinijska, Romunija, Jugoslavija in Južna Afrika lahko izvažajo.

Kaj je embargo. Odkar je izbruhnila vojna, beremo zopet besedo embargo. Kaj je to? Beseda pomeni toliko kot zasega ali rubež. Razglasi ga država ki ne želi izvoza kakega blaga iz političnih ali gospodarskih razlogov. Tako je na primer USA v začetku vojne razglasila embargo za orožje nasproti vsem vojskujočim se državam. Kakor je znano, je USA pozneje svojo odločbo preklcala.

Neke vrste nova bolezen se je pojavila v vasi Novak pri Bitolju. Bolnik dobi nenadno moder nos, nato pomodre tudi lica, nakar bolnik v silnih mukah umre. Ker je vas zaradi sneva odrezana od ostalega sveta, še ni bilo mogoče, da bi prišel tiakaj kak zdravnik, da bi pregledal bolnike. Sprva je prevladovalo mnenje, da gre za posebne vrste gripo, ki rada v raznih oblikah nastopi. Poznavalci kraja pa menijo, da gre bržkone za strupene pline, ki so ostali v teh krajih še izza svetovne vojne.

S kolesom okrog sveta. V okraju Langwitz živi neki Heinrich Horstmann, ki je prvi prevozil s kolesom pot okrog sveta. Na pot je krenil 2. maja 1895 iz Dortmundu in vrnil se je čez dve leti in tri mesece, namreč 16. avgusta 1897. Prevozil in prepotoval je okrog 65.000 km, od teh 2000 km peš. Horstmann je še vedno zdrav in čil in kaj rad pripoveduje o dogodivščinah, ki jih je doživel na poti okrog sveta.

V Italiji že od nekda lovijo ptice pevke, posebno pa lastovice. Zdaj pa piše list „Caccia e Pesca“, da se lov na male ptice ne izplača, ker stane vsak naboi več kakor ubita ptica. Ščinkovec da n. pr. 10 dkg mesa, senica 7, lišček komaj 4 dkg, in če se računa, da je treba za vsakega ptiča poseben izstrelak, potem je vrednost izstreliva večja kot vse ustreljene ptice. Na svoj račun pridejo le še lovci, ki love ptice selivke v mreže in na limanice.

Prijeta tolpa. V vlaku med postajama Vinkovci in Mirkovci v Slavoniji so orožniki prišli nevarnega žeparja Ilijo Galoviča iz Županje, ki je skupno z drugimi žeparji ropal potnike v nočnih vlakih. Roparji so se vtihotapljali po noči na vlak in naglo pregledovali vse vagonce, iščoč primerne žrtve, na katero so se spravili. Ob neki taki priliki so bili zasačeni in sedaj je konec njihovega nepoštenega dela.

Če so si kolesarke v laseh. Na cesti sta trčili dve kolesarki druga v drugo.

Najprej sta se pričeli obkladati z najgršimi psovkami, ko jima je le-teh zmanjkalo sta se dejansko spopadli in se zgrabili za lase. Prihiteli so ljudje in se zabavali na račun bojevitih Amazonk, ki sta vreščali na vse pretege in se valjali po tleh. Dvema fantičema je vendarle prišla odrešilna misel, kako ženski ločiti. Pograbila sta kolesi, ki sta ležala ob strani, sedla nanju in se odpeljala vsak v drugo smer. Čim sta ženski opazili, da sta ob kolesi, sta se spustili za fantičema, vsaka seveda v drugo smer. Ko sta bila fanta že daleč stran, sta odložila kolesi in pobegnili. Med bojevitima kolesarkama je bilo zdaj dosti razdalje, da sta lahko brez prepira šli vsaka svojo pot.

Dar za smeh

Naprej! — V bolnico so pripeljali človeka, ki zna govoriti s trebuhom. Ko ga je zdravnik pregledoval in mu začel trkati na prsa, se je v bolniku nekdo oglašil ter dejal: „Naprej!“

Ali je res? — S i n k o: „Rad bi vedel, zakaj govorimo samo o maternem in nikdar o očetnem jeziku?“ — O č e: „Morda zaradi tega, ker očetje navadno nimajo besede.“

Najnovejša iz Londona. — V neki restavraciji stopi gost do natakarja in ga skrivaj vpraša: „Ali je bil morda mister Čemberlen pri vas?“ — Natakar: „Kako to?“ — Gost: „Svojega dežnika ne morem najti.“

Skopuh Grega. — Grega je velik skopuh. Nedavno je prišel v mraku v Celovec in si najel sobo v mali gostilnici. Ko stopi v sobo in pogleda skozi okno, vidi na drugi strani ceste cerkev s stolpom, na katerem je ura. Takoj je Grega ustavil svojo uro in se pokojno vlegel v posteljo.

Pred maturo. — Celovski dijaki ravnokar polagajo maturo. Pa jih vpraša profesor: „Kam pojdete po maturi?“ — Dijaki: „V gostilno.“

Dobro se je odrezal. — Pepče je pripeljal sosedovi Zorki zaušnico. Mama ga okara in pravi: „Ali ne veš, da je grdo tepsti žensko?“ — Pepče: „Mama, jezik kazati pa je spodobno.“

Urednik: Dkfm. Vinko Zwitter, Klagenfurt, Achatelgasse 7. — **Založnik:** Politično in gospodarsko društvo za Slovence na Koroškem. — **Tiskarna** J. Leon sen., Klagenfurt, Domgasse 17.

Hranilnica in posojilnica na Ziljski Bistrici

reg. zadruga z neomejeno zavezo

vabi

na redni letni občni zbor, ki se vrši v nedeljo dne 3. marca 1940 ob 2. uri pop. v posojilniških protorih.

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za poslovno leto 1939.
4. Volitev.
5. Slučajnosti.

Načelstvo.

Zahvala.

Vsem, ki so o priliki smrti naše predobre mame, gospe

Marije Nagele

z nami sočustvovali ter jo v tako veličastnem številu spremili na njeni zadnji poti, izrekamo našo najiskrenejšo zahvalo.

Posebno se zahvaljujemo č. g. g. duhovnikom iz Št. Jakoba in Podgorij ter vsem, ki so nam osebno ali pismeno izrazili svoje sočutje.

Št. Jakob v Rožu, februarja meseca 1940.

Zalujoči ostali.